

Konfirmasjon som innlemming i kirkens tradisjon: Norske konfirmantmedarbeideres perspektiv på konfirmanttiden

Av Bernd Krupka

Konfirmasjon spiller en viktig rolle i norsk kultur. I 2007 ble 67% av alle femtenåringer konfirmert i Den norske kirke, ytterligere 16,5% deltok i humanistisk konfirmasjon (tall fra Den norske kirke og Human-etisk forbund for 2007).

Konfirmasjonen er så populær at til og med frikirker med tradisjonelle forbehold mot barnedåp har begynt å tilby sitt alternativ til statskirkens konfirmasjon.

Konfirmantundersøkelsen som ble gjennomført i 2007/2008, gir oss et innblikk i det som skjer i konfirmantåret ikke bare fra konfirmantenes, men også fra konfirmantmedarbeidernes perspektiv. Vi har spurt et utvalg av medarbeidere fra de menighetene som deltok i undervisningen om sine mål, om hvilke tema de synes er viktig og hvilke metoder de bruker. Vi har også spurt dem om utdanning, om tilfredshet med konfirmantarbeidet og om deres vurdering av konfirmantenes erfaringer. Selv om utvalget av medarbeiderne ikke kan hevde å være representativt for alle konfirmantmedarbeidere i Den norske kirke, gir undersøkelsen oss et innblikk i en viktig side ved konfirmasjon og en viktig del av den kirkelige arbeidshverdagen. Denne artikkelen skal skissere medarbeidernes perspektiv slik den kom frem i konfirmantundersøkelsen og foreta noen sammenligninger med konfirmantenes syn. Innledningsvis vil det skisseres noe av den historiske bakgrunnen for dagens konfirmasjonsordning.

Konfirmasjon: historisk bakgrunn

Som et obligatorisk ritual for alle ble konfirmasjon innført med Lov om konfirmasjon i det pietistiske Danmark-Norge i 1736. Konfirmasjonen var utformet som et individuelt løfte om å leve i samsvar med dåpspakten med Gud – konfirmantens tilsvarende til dåpen. Konfirmanten var på den måten subjekt i konfirmasjonen. At det opprinnelig var viktige borgerlige rettigheter knyttet til konfirmasjonen, i tillegg til at den markerte avslutningen på obligatorisk skolegang, bidro til dens gjennomslag som allment ritual i overgangen fra barndom til voksenalder (Elstad 2007: 147-149).

På 1800-tallet ble konfirmasjonens allmenne karakter ubekvem for presteskapet – i en tid der individuelt fromhetsliv ble sterkt fokusert, syntes man at dens form som individuell forpliktelse gikk dårlig overens med dens allmenne karakter som lovpålagt ritual. Men konfirmasjonen var allerede så innarbeidet at debatten gikk mange runder før det i slutten av århundret ble åpnet for en alternativ liturgisk form. I dette alternativet ble det individuelle konfirmasjonsløftet erstattet med en felles bekjennelse etterfulgt av en individuell velsignelse. Med dette begynte en utvikling der den individuelle forpliktelsen ble mindre og mindre vektlagt, mens konfirmasjonens allmenne karakter ble opprettholdt.

Med Lov om konfirmasjonsforberedelse og konfirmasjon fra 1911 ble de to alternativene sidestilt. Konfirmasjonstvangen ble opphevet. I de påfølgende år ble velsignelses-konfirmasjonen mer og mer vanlig, inntil formen med konfirmantens individuelle dåpsløfte forsvant fra den offisielle konfirmasjonsliturgien i 1981 (Haraldsø 1986: 35-44). I enkelte læstadianske miljøer er den derimot fortsatt i bruk.

Mens nattverddeltagelse, fadderrollen og kirkelig vielse før i tiden forutsatte konfirmasjon, er konfirmasjon i dag en velsigneshandling som ikke lenger er forbundet med noen borgerlige eller kirkelige rettigheter. I konfirmasjonen bekrefter Gud sitt dåpsløfte til konfirmanten. Konfirmanten er ikke i samme grad subjekt for konfirmasjonen. Konfirmasjonens stilling i samfunnet synes ikke å være svekket av den grunn.

Fra 1950-tallet og utover oppsto det en ny debatt rundt konfirmasjon, denne gangen om konfirmasjonsundervisningen eller konfirmasjonstiden. Opprinnelig hadde konfirmasjonsundervisning blitt sett på som en obligatorisk kristendomsundervisning for alle i kirkens ansvar. Lov om konfirmasjonstiden fra 1911 beskriver målet slik: De unge skal lære å lese sin bibel, delta i gudstjenesten og å bruke nattverden.” (Plan for Konfirmasjonstiden 1998:9) Med konfirmasjon opphørte kirkens allmenne pedagogiske mandat. Kirkelig deltakelse etter konfirmasjon var ikke lenger kirkens, men den enkeltes ansvar.

Etterkrigstidens konfirmasjonsdebatt, hovedsakelig forbundet med navnet til Bjarne Hareide (Hareide 1966), munnet etter hvert ut i Plan for konfirmasjonstiden fra 1979,

revidert i 1998. Her blir konfirmasjonstiden ikke lenger forstått som en obligatorisk undervisning for alle som avslutter kirkens oppdragelsesansvar, men som begynnelse av det unge menneskets liv i troen og i menigheten: Målet er å ”vekke og styrke troens liv som gis i dåpen for at de unge kan leve i menighetens fellesskap og vokse som Jesu Kristi disipler” (Plan for konfirmasjonstiden 1998:7). Konfirmasjon fremstår ved dette mer som en begynnelse enn som en avslutning. Planens hovedfokus ligger på konfirmasjonstiden; selve konfirmasjonen er så vidt nevnt. Det unge menneskets valg som før hadde sitt formelle uttrykk i konfirmasjonsløftet, blir på en måte omgjort til valg av konfirmasjonsform – i forkant av konfirmasjonstiden: ”Det individuelle kjem først og fremst til uttrykk gjennom det valet kva einskild må gjere – på forhånd... Den einskilde må bestemme seg for om han eller ho skal velje konfirmasjon, og kva for konfirmasjon det skal vere, kyrkelig eller humanistisk.” (Elstad 2007: 155)

Mens konfirmasjonstidens praksis tradisjonelt sett var en sak mellom konfirmantene og presten (eller kateketen), innførte den reviderte planen i 1998 noen endringer som utvidet kretsen av medarbeidere i konfirmasjonstiden. Det ble påbudt med metodisk variasjon og valgmuligheter for konfirmantene nedfelt i en lokal plan for konfirmantarbeid, hvilket i praksis medførte en integrasjon av hele eller deler av menighetsstaben i konfirmantarbeidet. Med stikkordet menighetsintegret konfirmasjonstid ble målet dessuten at konfirmanten skulle utvikle et forhold ikke (bare) til presten, men (heller) til sin menighet. Dette fremmet integrasjonen mellom konfirmantarbeid og menighetens ungdomsarbeid, og involveringen av frivillige medarbeidere i konfirmanttiden – som menighetens representanter.

Mens rammen på konfirmantåret på 45 undervisningstimer á 45 minutter inkludert 8 gudstjenester fortsatte å gjelde i den reviderte planen, gjenspeiler vår konfirmantundersøkelse et rikt mangfold av lokale utforminger av konfirmantarbeidet innenfor denne rammen – alt fra ukentlig konfirmantundervisning etter skoletimeprinsippet via helgesamlinger til leirbasert konfirmantundervisning med lengre sommerleir – og kombinasjonsformer av disse. I menigheter med store kull kan det være aktuelt å tilby alle disse former ved siden av hverandre. Leirbasert konfirmasjonstid er mest vanlig i menigheter som har konfirmasjonsgudstjenesten om høsten – en form som forekommer hovedsakelig på Østlandet.

Konfirmasjon er det viktigste kontaktpunktet mellom kirken og ungdom. I Trosopplæringsreformens forsøksfase har konfirmasjon derfor vært et viktig innslagspunkt i utprøvingen av tilbud for aldersgruppen 15-18 år. I tillegg har man dratt veksler på konfirmasjonens popularitet også for 10- til 13-årsfasen ved å tilby mini-konfirmasjon eller junior-konfirmasjon (Når tro deles 2008: 37f.). Ny Plan for trosopplæring i den norske kirke som skal vedtas høsten 2009 med bakgrunn i trosopplæringsreformens erfaringer, skal også erstatte Plan for konfirmasjonstiden fra 1998. Utkastet er ute på høring i skrivende stund. Den tar høyde for mangfoldet som har utviklet seg siden 90-tallet. Den synes å forskyve vekten fra menighetsintegrering til individuell oppfølging og tilrettelegging: ”Hovedelementet i konfirmasjonsteologien i dag er at Gud bekrefter den enkelte konfirmannt i troen og i livet.” (Vi deler 2009: 20). Involvering og deltakelse for konfirmanter og deres familier blir understreket, særlig involvering i gudstjenesteforberedelsen. Konfirmanntundervisningens omfang blir foreslått økt til 60 timer fordelt på 8 til 12 måneder.

I de siste 50 år har konfirmasjonstiden gjennomgått store forandringer. Besteforeldrene til dagens konfirmanter vil ofte ha fulgt et halvårlig konfirmanntopplegg med konfirmasjon om vinteren eller om sommeren, gjerne forbundet med to til tre ukers konfirmasjonsskole i leirform på prestegården (Tveit 1986:63). Foreldregenerasjonen vil ha fulgt et ’skoletimeopplegg’ med rammevilkårene fra Plan for Konfirmasjonstiden fra 1978, mens dagens konfirmanter har et mangfold av valgmuligheter og arbeidsformer å ta av.

Litt om konfirmanntundersøkelsen

Konfirmanntundersøkelsen fra 2007/2008, som ble gjennomført i regi av Kirkelig utdanningscenter i nord, Stiftelsen kirkeforskning og IKO-Kirkelig-pedagogisk senter, er basert på to utsendinger av spørreskjema, i begynnelsen og i slutten av konfirmanntåret 2007/2008 – til konfirmanter, konfirmanntmedarbeidere og – kun i slutten av konfirmanntåret og i ca. halvparten av menighetene - til konfirmanntforeldre. Skjemaene inneholdt 120 til 140 spørsmål om forventninger til konfirmanntåret,

religiøse holdninger og erfaringer i konfirmanntåret – stort sett forbundet med en skala fra 1 til 7. Brorparten av disse spørsmålene var formulert slik at en sammenligning mellom besvarelsene i skjemaene i begynnelsen og i slutten av året og mellom besvarelsene fra konfirmanter, konfirnantforeldre og –medarbeidere er mulig. Spørreskjemaene ble utstyrt med en kode som tillot oss å samordne den samme persons skjemaer i begge besvarelser, samt å samordne konfirmanter og konfirnantforeldre.

Skjemaene ble distribuert til et utvalg av 2890 konfirmanter (tilsvarende ca. 7% av kullet i 2006) og i alt 130 medarbeidere fra 65 menigheter over hele landet. Menighetene ble valgt ut i samarbeid med undervisningsrådgiverne i Den norske kirkes bispedømmer for å gi oss variasjon i henhold til følgende kriterier: geografi (by – tettsted – distrikt), regional fordeling, konfirmantantall, leir – ikke leir, og høy eller lav profil i trosopplæringsarbeidet.

Undersøkelsen i Norge inngikk i et internasjonalt samarbeid med parallelle undersøkelser i protestantiske kirker i til sammen 7 land i Europa (for mer informasjon se www.confirmation-research.eu).

Skjematisk oversikt over returkvote:

	Sendt ut:	Returkvote 1.utsending	Returkvote 2.utsending	Kommen- Tarer
Menigheter	1. utsending: 64. 2. utsending: 65	62	60	+1 ny menighet i 2. Utsending
Konfirmanter	2890	2307	2343	
Medarbeidere	123	130	123	
Konfirnantforeldre	x	x	635	Delt ut på foreldremøte i ca. halvparten av menighetene

Mangfold og variasjon: Konfirmantmedarbeidere i Norge

Utvalget av konfirmantmedarbeiderne i vår undersøkelse forteller om stor variasjon i personelle ressurser i konfirmantarbeidet fra menighet til menighet. Yrkesmessig omfatter utvalget prester, kateketer, diakoner, andre kirkelige medarbeidere samt frivillige medarbeidere i alderen fra under konfirmantalden til over pensjonsalderen. Det er store forskjeller i antall medarbeidere i konfirmantåret i forhold til antall konfirmanter: De to ytterpunktene var en menighet med mindre enn 30 konfirmanter med mer enn 20 konfirmantmedarbeidere, og en menighet med mer enn 130 konfirmanter og kun en konfirmantmedarbeider. For å sikre en viss geografisk spredning i undersøkelsen ble antall medarbeidere som ble med i undersøkelsen gjort avhengig av antallet konfirmanter i menigheten og begrenset oppad til maks. 6 medarbeidere per menighet. Selv om resultatene må anses for å være mer veiledende enn representative, gir de noen inntrykk fra et sammensatt medarbeiderskap rundt konfirmasjon.

Yrke, kjønn, alder

Den største gruppen i vårt utvalg er prester, som utgjør 35%, etterfulgt av kateketer, diakoner og menighetspedagoger med 30%. Utvalget omfatter 10% øvrige ansatte og 20% frivillige. I to tredjedeler av menighetene skjer konfirmantarbeidet i et team.

Kjønnsfordelingen blant medarbeiderne er typisk for kirkelig sammenheng: menn dominerer med ca. 80% blant prestene, mens kvinneandelen i de andre yrkesgruppene varierer mellom 60% og 70%. Aldersfordelingen viser en hovedvekt i aldersgruppen 30-55, med god representasjon av yngre voksne og et visst antall frivillige under 18 år. Dette tilsvarer aldersfordelingen i konfirmantarbeid som man kan forvente utfra hverdagslige observasjoner.

Pedagogisk og teologisk kompetanse

Uavhengig av yrket er konfirmantmedarbeiderne stort sett fornøyd med den pedagogiske kompetansen de har. Kun en av fem medarbeidere er ikke fornøyd med

den. Dette ser ut til å være uavhengig av om de faktisk har noe spesifikk opplæring for konfirmantarbeid eller ikke. 17% av medarbeidere oppgir at de ikke har fått noe form for kursing eller utdanning i konfirmantarbeid, uten at disse skiller seg ut ved å være mindre fornøyd med egen pedagogisk kompetanse enn de øvrige medarbeiderne.

Samtidig er medarbeidere uten utdanning eller kursing i konfirmantarbeid overrepresentert blant de 16% av medarbeiderne som oppgir ofte å møte disiplinproblemer. Også de medarbeidere som er mest fornøyd med sin pedagogiske kompetanse synes hyppigere å møte disiplinproblemer enn de som ville helst hatt mer pedagogisk utdanning. En kan derfor spørre om medarbeidernes egenvurdering av pedagogisk kompetanse er korrekt eller om godt konfirmantarbeid er mer pedagogisk krevende enn en del medarbeidere ønsker å innrømme.

Vi ser også at 4 av 10 frivillige og 3 av 10 diakoner og diakonimedarbeidere ville ønsket seg mer teologisk kompetanse. Dette understreker at konfirmantarbeid er 'gjennomsyret' av teologiske tema og spørsmålstillinger som ingen av de deltagende medarbeidergrupper er uberørt av.

Når undersøkelsen viser noen områder der medarbeidere ønsker seg mer kompetanse og andre områder der de muligens ikke helt ser selv at de burde hatt mer kompetanse, gir det anledning til å spørre om konfirmantarbeid kanskje burde hatt mer fokus i kirkelig utdanning og etterutdanning, slik at de som jobber med konfirmantene, føler seg med rette trygge på det de gjør.

Motivasjon

Motivasjonen blant medarbeiderne er høy. Medarbeiderne i undersøkelsen oppgir å være godt eller svært godt fornøyd med konfirmantarbeidet. Mest fornøyd er de frivillige (gjennomsnittscore 6,8 av 7) mens prester er noe mer tilbakeholdne (5,2 av 7).

For alle medarbeidere i undersøkelsen er tro veldig viktig; her er forskjellene mellom medarbeidergruppene minimale. Dette avkrefter en fordom mot frivillige ungdommer i konfirmantarbeidet som noen antar er mest opptatt av 'å ha det gøy'. Kun 10% av

medarbeiderne ville foretrukket å slippe konfirmantundervisning.

Medarbeiderne ser ut til å oppleve konfirmantarbeid som et område der de møter lite eksterne begrensninger, som de kan 'gestalte' selv. I medarbeidernes øyne er det personene som deltar, altså hovedleder, konfirmantene og øvrige medarbeidere som har mest innflytelse på konfirmantarbeidet. Interessant er at lokalene spiller en viktigere rolle enn offisielle planer og dokumenter. Når økonomien menighetene oppgir å ha til rådighet for konfirmantarbeidet varierer mellom noe under 20 000 kroner til noe over en halv million kroner (uten at dette direkte henger sammen med antall konfirmanter i menigheten), er det påfallende at dette synes å spille en underordnet rolle. Minst innflytelse på konfirmantarbeidet har - ifølge medarbeiderne - foreldre, konfirmantboken og menighetsrådet.

Medarbeidernes mål med konfirmantundervisningen

All undervisning er bygd opp rundt mål. I pedagogisk utdanning lærer man å ta utgangspunkt i det som elevene *skal* lære for så å konstruere undervisningens øvrige aspekter rundt det: tema, arbeidsform, metode, osv. Medarbeidernes mål er derfor sentrale for utformingen av konfirmanttiden. De danner også krumtappen mellom bestemmelsene i Plan for konfirmasjonstiden og konfirmantundervisningens virkelighet i den enkelte konfirmantgruppe. Ved å ta utgangspunkt i konfirmantmedarbeidernes mål, kan vi foreta viktige sammenligninger: vi kan se på forholdet mellom medarbeidernes mål og målene i Plan for konfirmasjonstiden, vi kan se om det er samsvar mellom medarbeidernes mål, temaene de velger og metodene de bruker i sin undervisning, og vi kan sammenligne med konfirmantenes erfaringer for å vurdere i hvilken grad medarbeidere kanskje oppnår sine mål.

Norske konfirmantmedarbeidere har hovedfokus på tro og troserfaringer i konfirmantarbeidet. Det er for eksempel meget viktig for dem at konfirmanter blir styrket i sin tro og blir velsignet på konfirmasjonsdagen. Allmenne pedagogiske mål knyttet til konfirmasjon som en viktig overgang i oppveksten – som vi ser betyr en del for konfirmantene (jf. Ida Marie Høegs artikkel) - er mindre viktig.

Tabell nr. 2 Mål for konfirmantarbeid - medarbeidere

På en skala fra én til syv, fra ”ikke” til ”svært viktig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”svært viktig”.

Konfirmantene skal...	Prosent	Gjennomsnitt
Bli bevisst sin egen tro.	95%	6,31
Bli styrket i den kristne tro.	97%	6,28
Bli velsignet på konfirmasjonsdagen.	92%	6,23
Lære å leve sitt daglige liv i relasjon til Gud.	88%	5,84
Bli kjent med kirkens tilbud til ungdom.	84%	5,66
Bli bedre kjent med vår menighet.	81%	5,57
Bli støttet i sin personlige og sosiale utvikling.	80%	5,41
Gjøre seg opp en mening om livet sitt.	76%	5,32
Erfare former for meditasjon eller bønn.	72%	5,21
Bli oppmuntret i sin kreativitet.	72%	5,16
Ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen.	70%	5,14
Bli rekruttert som frivillig medarbeider i kirken.	55%	4,6
Lære sentrale kristne tekster utenat (f.eks. trosbekjennelsen).	54%	4,53
Lære å glede seg over å synge og spille.	52%	4,43
N ≥ 126		

Når vi ser hvilke erfaringer medarbeiderne ønsker skal prege konfirmantåret, er det igjen troserfaringer som er viktigst. Dette kan bety at medarbeiderne begynner å fjerne seg fra en rasjonalistisk læringsforståelse med hovedfokus på undervisningsstoffet. Konfirmasjonstiden er forstått som en tid der man gjør viktige erfaringer. Men selv om medarbeiderne ønsker å formidle personlige troserfaringer og å møte konfirmantenes personlige spørsmål, synes de å vite på forhånd hva disse spørsmålene og erfaringene er. Medarbeiderne er lite opptatt av konfirmantenes involvering og medbestemmelse. Når man skiller mellom yrkesgruppene i vårt utvalg, viser det seg at denne trenden er tydeligst hos prestene mens den er mye mindre utpreget hos kateketer og menighetspedagoger.

Tabell nr. 3 Medarbeidernes forventninger: Viktige Erfaringer i konfirmantåret

På en skala fra én til syv, fra ”ikke” til ”svært viktig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”svært viktig”.

Konfirmantene skal...	Prosent	Gjennomsnitt
-----------------------	---------	--------------

Få svar på spørsmålene de selv har om tro.	98%	6,4
Erfare Guds nærvær.	95%	6,2
Få svar på de viktigste spørsmålene i deres liv.	95%	6,06
Bli mer fortrolig med bibelens innhold.	95%	6,03
Opplive gudstjenestefeiring tilrettelagt for ungdom (eks. ungdomsgudstjeneste).	89%	5,98
Møte mennesker som troen er viktig for.	91%	5,98
Lære å be.	86%	5,82
Styrke selvtilliten.	83%	5,47
Være med på å forberede gudstjenester.	80%	5,46
Lære å ta ansvar for seg selv.	79%	5,43
Oppfylle møteplikten.	72%	5,13
Være med på å velge undervisningstema.	40%	4,13
N ≥ 127		

Tros- og erfaringsorienteringen hos medarbeiderne svarer temmelig godt med ”Konfirmasjonstidens pedagogikk” i Plan for konfirmasjonstiden fra 1998: Under betegnelsen ’disippelpedagogikk’ legges det vekt på erfaring og innlemming i menighetens felleskap. Disippelskap betyr å ”erfare at det de hadde hørt, var sant” (Plan for konfirmasjonstiden 1998: 12). En kan spørre om ikke dette utgjør en noe passiviserende tradisjons- og innlemmelsestenkning som nettopp gjør det vanskelig å ta høyde for ungdommenes egne spørsmål.

Vurdering av Måloppnåelse medarbeidere

Hva synes medarbeiderne om konfirmanttiden? Synes de at konfirmantene sitter igjen med de erfaringer medarbeiderne sikter til? Når det kommer til måloppnåelse, er medarbeiderne gjennomgående noe mer tilbakeholdne enn når de opplyste om sine mål. Medarbeiderne er trygge på den mer tekniske gjennomføringen av konfirmantåret slik som oppmøte og praktisk gjennomføring av planlagte tiltak. Konfirmantarbeidet ser ut til å foregå slik som den er planlagt. Også i tilbakeblikket er konfirmantenes involvering og deltakelse lite viktig.

Tabellen som er vist nedenfor viser at bare 25% av medarbeiderne kan bekrefte at de har hatt minst en samtale med hver konfirmant. Dette understreker inntrykket fra

andre avsnitt i undersøkelsen om at konfirmantundervisningen er lite integrert i konfirmantenes livsverden. Vi ser for eksempel også at det er lite kontakt med skolen som jo er ungdommens viktigste arena. Riktignok er det for tiden sterke føringer for å sikre at kirke og skole skilles som arenaer, men det spørs om det virkelig må bety at man ikke kan samarbeide om oppfølging av enkelte ungdommer eller om en arbeidsdeling med henblikk til temavalg, for eksempel.

Medarbeiderne er også noe tilbakeholdne med å ha nådd både allmenne pedagogiske og mer spesifikke innholdsrelaterte mål: ca. en tredjedel tror ikke at konfirmantene har blitt bedre i stand til å reflektere etisk og nesten en fjerdedel tror ikke de har blitt mer fortrolig med Bibelens innhold. Tabellen viser også tilbakeholdenhet med henblikk til trosrelaterte og tros-erfæringsrelaterte mål – altså nettopp de mål som er viktigst for medarbeiderne: Nesten halvparten tror i liten grad at konfirmantene er blitt mer interessert i kristendommen, og under halvparten mener at konfirmantene har fått svar på de viktigste spørsmål i deres liv.

Tabell nr. 4 Medarbeidernes vurdering av konfirmantenes erfaringer

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer fullstendig”.

Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer fullstendig”.

Konfirmantene har...	Prosent	Gjennomsnitt
Har deltatt på vanlige gudstjenester i tråd med konfirmantårets oppmøtekrav.	95%	6,42
Har deltatt på turer eller leirer.	91%	6,22
Har møtt mennesker som troen er viktig for.	87%	6
Har vært med på å forberede gudstjenester.	79%	5,75
Har vært med på gudstjenestefeiring tilrettelagt for ungdom (eks. ungdomsgudstjeneste).	77%	5,67
Har fått en innføring i den kristne tradisjonen – symboler, høytider, skikker, kunst osv.	86%	5,65
Har blitt mer fortrolig med Bibelens innhold.	78%	5,21
Har deltatt i menighetens arbeid.	68%	5,15
Har blitt styrket i den kristne tro.	73%	5,04
Har fått svar på spørsmålene de selv hadde om tro.	66%	5,02
Er nå bedre i stand til å reflektere etisk	65%	4,83

Har blitt mer interessert i kristendommen.	58%	4,72
Har styrket selvtilliten.	52%	4,55
Har lært å ta mer ansvar for seg selv.	52%	4,51
Har gjort seg opp en mening om livet sitt.	50%	4,5
Har fått svar på de viktigste spørsmål i deres liv.	44%	4,29
Har blitt mer interessert i religion generelt.	37%	4,25
Har vært med på å velge undervisningstema.	21%	2,92
N≥109		

Undervisningstema

Det er de klassiske katekismetemaene som står i forgrunnen for konfirmantmedarbeidere: Jesus Kristus, Den hellige Ånd, Dåp, Nattverd, Rettferdighet og ansvar, Trobekjennelsen. Tema knyttet til konfirmantenes livsverden scorer lavere. Direkte uviktig for medarbeiderne er tema som har med religiøs pluralisme å gjøre, slik som andre kirkesamfunn, andre religioner og spirituelle fenomener.

Tabell nr. 5 Medarbeidernes syn: Viktige tema i konfirmantåret

På en skala fra én til syv, fra "ikke" til "svært viktig". Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest "svært viktig".

Jeg anser følgende tema som (ikke viktig .... svært viktig)	Prosent	Gjennomsnitt
Jesus Kristus	98%	6,83
Den Hellige Ånd	94%	6,32
Dåp	92%	6,26
Nattverd	93%	6,21
Rettferdighet og ansvar for andre	93%	6,02
Trosbekjennelsen	91%	5,96
Kristne høytider og deres betydning (jul, påske, pinse)	94%	5,94
Meningen med livet	90%	5,91
Kirkens medmenneskelige ansvar (diakoni)	88%	5,70
Vennskap	81%	5,53
De ti bud	77%	5,44
Miljøspørsmål og vern av skaperverket	69%	5,11

Kropp og seksualitet	65%	5,00
Høymessens ledd og betydning	62%	4,77
Kirkebygget	45%	4,25
Vold og forbrytelse	41%	4,11
Andre kirkesamfunn	21%	3,33
Spirituelle fenomener slik som helbredelse, magi, spiritisme	20%	3,23
Andre religioner	12%	2,73
N ≥ 124		

En sammenligning med konfirmanternes rangering av tema viser tydelige forskjeller.

Tabell nr 6: Rangering av tema: Konfirmanter, medarbeidere

Rangering av tema: Konfirmanter	Rangering av tema: Medarbeidere
Vennskap	Jesus Kristus
Meningen med livet	Den Hellige Ånd
Rettferdighet og ansvar for andre	Dåp
Kristne høytider og hva de betyr (jul, påske, pinse osv.)	Nattverd
Kropp og seksualitet	Rettferdighet og ansvar for andre
Dåp	Trosbekjennelsen
Vold og kriminalitet	Kristne høytider og deres betydning (jul, påske, pinse)
Klima / miljøspørsmål	Meningen med livet
Min egen menighet	Kirkens medmenneskelige ansvar (diakoni)
Jesus Kristus	Vennskap
Spirituelle fenomener slik som helbredelse, magi, spiritisme	De ti bud
Den Hellige Ånd	Miljøspørsmål og vern av skaperverket
Bibelen	Kropp og seksualitet
Nattverden	Høymessens ledd og betydning
De ti bud	Kirkebygget
Gudstjenestens ulike deler og betydning	Vold og forbrytelse
Andre religioner	Andre kirkesamfunn

Kirkebygget	Spirituelle fenomener slik som helbredelse, magi, spiritisme
Andre kirkesamfunn	Andre religioner

(jf. Tabell nr. 2 i Ida Marie Høegs artikkel).

Konfirmantene er gjennomgående mer tilbakeholden med å tilskrive temaene betydning. Det er også de nære tema som er viktige for dem. Av kirkelige tema, er mest interesse knyttet til kristne høytider og til dåp. Av de klassiske katekismetemaene er det kun dåp som møter stor interesse.

Metoder

Til tross for vektleggingen av erfaring, ser medarbeiderne ut til å foretrekke arbeidsmetoder fra tradisjonell klasseromsundervisning. Gruppearbeid og diskusjon er de metoder medarbeider sier de bruker oftest, etterfulgt av fortellinger og foredrag. Bønn og meditasjon oppgis å brukes av og til, mens andre mer erfaringsorienterte metoder slik som drama eller læringsstier forekommer sjelden.

Tabell nr. 6 Medarbeidernes syn; Metodevalg

På en skala fra én til fire, fra ”ofte” til ”aldri”.

Hvor ofte bruker du følgende metoder?	Gjennomsnitt
Gruppearbeid	1,68
Diskusjon	1,74
Fortellinger	1,96
Forelesning	2,02
Spill og lek	2,05
Bønn og meditasjon	2,05
Drama/rollespill	2,32
Musikk og musikklek	2,45
Test og quiz	2,57
Læringssti (f.eks. kirkeromsvandring)	2,66
Tegning, maling og visuell kunst	2,8
Besøk og ekskursionsjoner	2,85
Lærere eller eksperter som gjester	3,02
N _≥ 121	

Vi har også spurt hovedlederne for konfirmantarbeidet i hver av menighetene om den faktiske metodebruken i det tilbakeliggende konfirmantåret. Fokuset på de mer tradisjonelle kognitive metodene er den samme, mens diskusjon/gruppearbeidet og fortellinger/forelesninger har byttet rekkefølgen. Bildet vi får fra vårt utvalg er altså at lærerforedrag faktisk dominerer, etterfulgt av samtale og gruppearbeid. Metodevalget gjenspeiler dermed i liten grad medarbeidernes fokus på troserfaringer.

Konfirmantenes opplevelser med undervisningsmetodene gir et noe annerledes bilde. Det konfirmantene ser ut til å huske best, er å synge og å be. Det kan bety at konfirmantene oppsummerer sine gudstjenesteerfaringer under ett med undervisningstimene. Det kan også bety at for dem spiller undervisningstimenes kristne karakter en større rolle enn for medarbeiderne.

Tabell nr. 7 Metoder: Konfirmantenes erfaringer

På en skala fra én til fire, fra ”(Nesten) hver gang” til ”aldri”.

Hvor ofte gjorde dere det følgende i konfirmantundervisningen?	Gjennomsnitt
KT17: Vi sang sammen	1,99
KT12: Vi bad sammen	2,03
KT01: Vi hørte på en fortelling/et foredrag	2,08
KT02: Vi hadde gruppearbeid	2,16
KT05: Vi hadde leker	2,22
KT20: Vi framsa tekster som vi kunne utenat	2,60
N≥2206	

Erfaringer i konfirmantåret

Medarbeiderne tror at det konfirmanter opplever som best i konfirmantåret, er fellesskaperfaringer som leir og lek, etterfulgt av trosopplevelser som lystenning og nattverd. Kjerneaktiviteter i konfirmantåret slik som bibelarbeid, gudstjenestebesøk og salmesang har medarbeiderne mindre tro på. Slik som medarbeiderne opplever konfirmantåret, blir deres troserfarings-orientering til en viss grad bekreftet, når lystenning, nattverd-deltakelse scorer forholdsvis høgt. Derimot står medarbeidernes

vurdering av konfirmantenes beste erfaringer i en viss kontrast til deres eget metodevalg: På en måte synes de å tro at konfirmantene har det best med de aktiviteter medarbeiderne bruker minst, og har det ikke noe spesielt bra med de metodene medarbeiderne bruker mest.

Tabell nr. 8 Medarbeidernes syn: Konfirmanters erfaringer

På en skala fra én til syv, fra ”meget dårlig ” til ”meget god erfaring”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”meget god erfaring”.

Hvordan tror du konfirmantene opplevde følgende aktiviteter? (1= Meget dårlig erfaring ... 7= meget god erfaring)	Prosent	Gjennomsnitt
Turer/utflukter/leir	91%	6,33
Lystenning	92%	5,94
Fellesskapet med andre konfirmanter	91%	5,94
Leke	82%	5,8
Fellesskapet med medarbeiderne	89%	5,57
Delta i nattverd	77%	5,31
Diskusjon i små grupper	74%	5,17
Delta i menighetens diakoni	50%	4,66
Be sammen med andre	51%	4,6
Diskutere bibelske tekster	51%	4,58
Synge sanger med kristent innhold	49%	4,54
Gudstjenestebesøk	52%	4,5
Fremsi tekster utenat	30%	3,78
N≥117		

Når vi ser på konfirmantenes vurdering av erfaringer, får vi et nokså annerledes bilde (jamfør Ida Marie Høegs artikkel). Også for konfirmantene er det fellesskapet som kommer først. Men en del kjerneaktiviteter slik som gruppearbeid, sang og musikk, gudstjenestebesøk og bibelarbeid scorer forholdvis høyt, og høyere enn tiltak som er ment å være personlige og troserfarings-skapende. Dette kan tyde på at konfirmantene er mer inneforstått med at konfirmantåret har med undervisning og læring å gjøre enn medarbeiderne tror.

Tabell nr. 15 Konfirmanters erfaringer

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer helt”. Bokser markert med *: fra ”meget dårlig erfaring” til ”meget god erfaring”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer helt” hhv. ”meget god erfaring”.

I konfirmantåret...	Prosent	Gjennomsnitt
Fellesskapet med de andre konfirmantene*	82%	5,78
Konfirmantleir*	76%	5,62
Gruppearbeid*	68%	5,27
Jeg fikk god kontakt med konfirmantlederne og -medarbeiderne.	57%	4,83
Musikk og sang*	58%	4,83
Andaktene*	50%	4,6
Gudstjenestene*	52%	4,52
Lesing I Bibelen*	43%	4,24
Det var en god opplevelse å tenne lys sammen med de andre konfirmantene.	43%	4,21
Det vi hadde om i konfirmantundervisningen har lite å gjøre med mitt vanlige liv.	38%	4,18
Det var en god opplevelse å delta i nattverd.	40%	4,1
Jeg har opplevd gudstjenestefeiring tilrettelagt for ungdom (eks. ungdomsgudstjeneste).	35%	3,82
Det var en god opplevelse å be sammen i konfirmantgruppa.	30%	3,68
Jeg har opplevd andakter eller gudstjenester som har berørt meg.	28%	3,38
Enkelte ganger har jeg kjent Guds nærvær.	23%	3,05
Jeg fikk lyst til å engasjere meg som frivillig medarbeider i kirken.	16%	2,63
N≥2211		

Sammendrag

Konfirmantmedarbeiderne i vårt utvalg er høyt motiverte. Konfirmantarbeid oppleves som tilfredsstillende og et område der teamarbeid fungerer bra. Medarbeiderne er stort sett fornøyd med egen pedagogisk kompetanse - uavhengig av om de har pedagogisk utdanning eller ikke. Medarbeidere fra arbeidsfeltet diakoni og frivillige medarbeidere derimot kunne ønsket seg mer teologisk kompetanse for sitt arbeid. Kun 16% av dem forteller om hyppige disiplinproblemer, og medarbeiderne synes generelt

å ha kontroll med gjennomføringen av konfirmantåret.

Konfirmantarbeidet fremstår som et arbeidsområde der medarbeiderne kan bestemme ganske fritt og føler seg lite hemmet av regelverk, tradisjon eller økonomi.

Medarbeidernes hovedfokus er tro og konfirmantenes troserfaringer. Allmenne pedagogiske og sosialiserende mål (økt selvtillit, bli mer ansvarlig osv.) er mindre viktig for dem enn for konfirmantene. Medarbeiderne gjenspeiler fokuset på tradisjons-innlemming som Plan for konfirmasjonstiden fra 1998 legger opp til: Selv om de ønsker å skape personlige erfaringer for konfirmantene, er de mindre opptatt av tema som relaterer til konfirmantenes livsverden, og lite opptatt av konfirmantenes involvering og medbestemmelse. Her drar prestene i utvalget gjennomsnittet ned, mens kateketene og menighetspedagogene drar det opp.

Når det gjelder temavalg, er det katekisme-temaene som råder grunnen hos medarbeiderne, mens konfirmantene forventer seg en behandling av mer livsnære tema (f.eks. vennskap). Medarbeiderne bruker mest kognitive metoder som gruppearbeid og fortelling, og det ser ut til at det i praksis er lærerforedraget som råder grunnen. Til tross for fokuset på troserfaringer, blir erfaringsrelaterte metoder brukt sjelden. Konfirmantenes erfaringer bekrefter dette inntrykket. Men i konfirmantenes tilbakeblikk trer sang og bønn tydeligere frem enn hos medarbeiderne.

Konfirmantarbeidet kan forstås som et møte mellom den institusjonelle kirkens oppdragelsesmål og den private religiøsitetens forventninger. Medarbeidernes orienteringer gjenspeiler i stor grad institusjonens mål om å nå ut med et kirkelig pedagogisk program, mens konfirmantenes forventninger gjenspeiler moderne religiøse individers premisser om å bli møtt på egne spørsmål og egen livshistorie.

Undersøkelsen viser et konfirmantarbeid i overgangen fra den tradisjonelle katekismeundervisningen etter skoletimemodellen til friere og mer erfaringsbaserte undervisnings- og organisasjonsformer med aktivitetsdager, leir osv. Undervisningens struktur og medarbeidernes mål synes å ha kommet lengst i overgangen, mens undervisningens innhold og særlig metodevalget ser mer ut til å følge gamle spor.

Men fortsatt er avstanden mellom den institusjonelle kirkens tilbud og konfirmantenes livsverden stor. Riktignok har konfirmasjonen og konfirmantåret en viktig funksjon for konfirmantene. Men betydningen konfirmasjon har for konfirmantene, samsvarer kun delvis med betydningen den institusjonelle kirken og dens medarbeidere legger i den. Spørsmålet er om dette hører til den nødvendige rolleforskjellen mellom kirken som institusjon og konfirmantene som private 'brukere' av kirkens tjenester, slik at denne avstanden bør opprettholdes, eller om det betyr at det er en mismatch mellom kirkens tilbud og konfirmantenes forventninger.

Det er verdt å merke seg at konfirmantenes forventninger skiller seg noe fra medarbeidernes mål når det gjelder konfirmantårets undervisningsfunksjon. Konfirmantene forventer tematisk arbeid og debatt, mens medarbeiderne har mer fokus på erfaringer. Betyr det at konfirmantenes forventninger også følger sporet til den gamle katekismeundervisningen – eller betyr det at konfirmasjon som ritual og rituell opplevelse er uløselig forbundet med opplysning og med grubling over de viktige spørsmål her i livet?

Litteratur:

- Elstad, Hallgeir 2007. Den individualiserte religionen: Eit historisk perspektiv på konfirmasjonen. I: *Barneteologi og kirkens ritualer. Perspektiver på trosopplæring, barn og konfirmanter*. 145-156. Oslo: Det praktisk-teologiske seminar. (PTS skriftserie nr. 14)
- Haraldsø, Brynjar 1986 (red.). *Konfirmasjonen i går og i dag. Festtidsskrift til 250-års jubileet den 13. januar 1986*. Oslo: Verbum.
- Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke* 1998 Oslo: Kirkerådet.
- Hareide, Bjarne 1966. *Konfirmasjonen i reformasjonstiden. En undersøkelse av den lutherske konfirmasjon i Tyskland 1520-1585*. Oslo: Universitetsforlaget. Lund: Gleerups Förlag.
- Når tro deles* 2008: Styringsgruppas rapport fra Trosopplæringsreformens forsøks- og utviklingsfase 2003-2008.
- Tveit, Knut 1986. Konfirmasjonen og skolen. I: Haraldsø, Brynjar 1986 (red.). *Konfirmasjonen i går og i dag. Festtidsskrift til 250-års jubileet den 13. januar 1986* [Confirmation Today and Yesterday]. Oslo: Verbum.
- Vi deler. Plan for trosopplæring i Den norske kirke. Høringsutkast 2009*. Oslo: Kirkerådet.

Internett-sider:

http://www.human.no/templates/Page_735.aspx, lest 12.08.2009

<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=1959>, lest 12.08.2009